

Poemul haiku - instrument de educație și formare a cunoștințelor generale ale studenților

Motto :

Un exemplu nu este principalul mijloc de a-l influența pe altcineva, este doar un mijloc, nimic mai mult

Albert Einstein

Mihail PEREBINOS

Universitatea Tehnică a Moldovei

mihaip52@yahoo.com

Cunoștințele sunt asociate cu cineva sau ceva care include fapte, descrieri, informații și / sau competențe dobândite prin experiență sau educație. **Educația** este dobândirea artei de a utiliza cunoștințele. În sensul cel mai larg al cuvântului, **a învăța** poate fi definit ca un proces de schimbare progresivă de la ignoranță la cunoaștere, de la incapacitate la competență și de la indiferență la înțelegere. **Haiku-ul** este un interludiu scurt de calm în haosul lumii. El permite fiecărui Om să se autoevalueze și să-și găsească locul propriului Ego în lumea reală care îl înconjoară. Haiku-ul poate învăța studenții să privească lumea din jurul nostru într-un mod cu totul nou, deosebit și individual. Anume din acest punct de vedere, haiku-ul și este atât de important pentru a fi utilizat în calitate de instrument în educație, fiindcă el prevede a explora adevărurile așa cum sunt ele. Paradigma educației bazată pe Inteligență, Personalitate și Inteligența Emoțională necesită instruirea unui nou contingent de profesori. Ei urmează să fie bine motivați, iar apoi pregătiți fundamental în științele umaniste, studii de istorie, filosofie și literatură. Cunoștințele acumulate le vor permite în procesul de educație să utilizeze astfel de instrumente moderne cum este haiku-ul.

Cuvinte cheie – cunoștințe, educație, inteligență, inteligență emoțională, învățare, haiku, personalitate, poemul haiku, provocare.

I. ÎNTRODUCERE ÎN SUBIECT

Tripleta **Cunoștințe, Educație, Învățare**, sunt pilonii de baza ai procesului de **educație multilaterală**, inclusiv și cei intelectuală, **a viitorilor tineri specialiști**. Dacă am plasa aceste elemente în vârful unei piramide

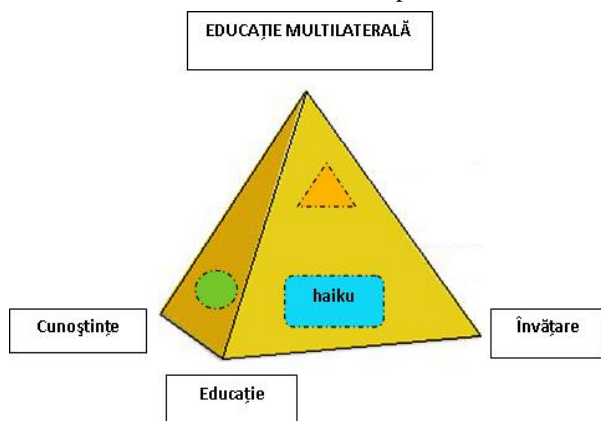

Fig.1

atunci, am observa că în interiorul ei urmează să fie incluși toți actorii implicați în acest proces. Este vorba, atât de cei care urmează să fie pregătiți, cât și de cei care urmează să se ocupe de procesul de **educație**. Evident, piramida ar trebui să mai conțină și alte componente, spre exemplu, tot cadrul legal de instrumente necesare pentru Educație, Învățare și Acumulare de Cunoștințe. Mai mult decât atât, reamintim că **Educația**, este expresia concentrată a relației **Predare-Învățare-Apreciere-Evaluare**. Cadrul acestui articol nu permite să ne oprim la toate particularitățile elementelor piramidei expuse mai sus. În continuare vom examina doar liantul enunțat, accentul fiind pus pe

Evaluare. Este deja cunoscuta tendința de bază a procesului de evaluare a cunoștințelor studenților.

Ea presupune orientarea de la **Evaluarea formativă** la **Evaluarea formatoare** [1]. Următoarele provocări sunt o dovadă în plus a necesității unei asemenea abordări.

Prima. Profesorii nu sunt suficient de motivați pentru a deține tehnici moderne, prin care să-i învețe pe studenți... să învețe, modalități prin care studentul să se simtă activ și să-și poată evalua singur propriile activități. Mai mult decât atât, ei sunt supraîncărcați, neavând timp pentru activități de studii și cercetare, de autoperfecționare. Cu regret aceste momente sunt valabile și pentru instituțiile preuniversitare.

A doua. „Malnutriția intelectuală”, cauzată de abordarea neintegrată a programelor de studii și orientată mai mult pe învățarea pe de rost, decât pe formarea de capacități și abilități, învățarea de a gândi.

A treia. Abordarea unilaterală privind educația tinerilor în general și a viitorilor specialiști în particular, pornind de la paradigma pregătirii intelectuale axată doar pe formarea capacităților ce determină **inteligenta**, (deseori este evaluată cu ajutorul **IQ** -lui). Această abordare, pentru ziua de azi, s-a dovedit a fi una îngustă, deoarece ea nu ia în considerare imaginea completă a psihologiei umane, care este una mult mai complexă. Reamintim că schema generală a psihologiei umane, care se descrie prin formula

IQ + Personalitate + IE,

și este analizată în [2], denotă prezența încă a două componente. În conformitate cu ea, orice persoană, de rînd cu un anumit nivel de **inteligentă (IQ)**, are o **Personalitate**, și un anumit nivel de **inteligentă emoțională (IE)**.

A patra. Lipsa unor condiții necesare ca procesul de educație să formeze nu doar mintea, ci și sufletul copiilor

și a tinerilor, deprinderile lor de a trăi în noile condiții, asigurând ca formarea intelectuală a tinerilor specialiști să se desfășoare pornind de la provocărilor zilei de azi.

A cincea. Tinerii pe piața muncii din Republica Moldova sunt într-o situație dezavantajoasă din următoarele două considerente principale: calitatea procesului educațional în raport cu cerințele pieții și perspectivele [3].

Pentru a spori procesul de *introducere în viață a noilor principii ale educației*, și a susține în mod practic trecerea de la *Evaluarea Formativă* la *Evaluarea formatoare* în scopul apropierii cât mai mult de formarea elementelor de bază ale psihologiei umane ale tînărului specialist, a fost propusă utilizarea, în cadrul cursului de prelegeri „Matematica lingvistică” a unui nou instrument de lucru, poemul japonez *haiku*.

II. CE ESTE HAIKU-UL

Iată una din definițiile haiku-ului - *“Un interludiu scurt de calm în haosul lumii”*.

Haiku-ul are o lungă istorie în Japonia. Exemplificat ea poate fi prezentată după cum urmează. Inițial, haiku-ul a apărut de la un joc – *a scrie o poezie* din 5 rînduri. Primele trei rînduri erau scrise de către o anumită persoană. O altă persoană scria ultimele două rînduri de încheiere a poeziei. Marele scriitor japonez, Basho (1644-1694) a considerat acest joc inutil. El a depistat că în majoritatea cazurilor, primele trei rînduri ar putea fi îndeajuns pentru a reda esența unei stări a naturii sau de spirit. Astfel a apărut poemul japonez haiku.

Pentru ca un poem să fie haiku, versetul trebuie să exprime o stare de spirit. Haiku-ul nu poate fi compus din mai mult de 17 silabe, el nu poate avea mai mult decît 3 rînduri.

În cele ce urmează prezentăm un haiku și comentariul lui. Citind -ul, încercați imaginar, să vă plasați în locul poetului și să împărtășiți ceea ce el sau ea au simțit cînd le-au scris. Apoi dați acest poem altor persoane și rugați-i să-l comenteze și ei. Paradoxal, și chiar veți fi surprinși, cînd veți auzi cum alte persoane vor descrie **aceleași cuvinte citite**, altfel decît Dvs. De ce? Fiindcă sunteți diferiți și una și aceeași imagine sau stare de spirit o percepeți diferit și deci și o redați în mod diferit.

Să citim atent următorul haiku scris de Basho [4]

...rîul in reflux sălcii înfundate în nămol...

Din cele cîteva cuvinte oferite de poet, cititorul poate crea o întreaga scenă: sălcii în creștere pe malul unui rîu în care un val mare se retrage. Nu există nici o imagine reflectată, nu există oglinda strălucitoare a apei, există numai noroi. Este un poem despre ciclurile de flux și reflux specifice tuturor lucrurilor care ne înconjoară, inclusiv și cele ale vieții noastre prin care trecem noi zi de zi, cînd suntem uneori plini de forțe, de energie și dimpotrivă în alte cazuri. De mai bine de un deceniu, haiku-ul a ajuns și în Republica Moldova. Cel mai renumit poet moldovean care scrie haiku-uri este dl Vasile Spinei, care are în palmaresul sau mai mult de 1000 de poeme haiku publicate. Iată două din ele [5].

...în lanul de grîu mai înalte spicele goale...

...la fîntîna săpată de tata florile mamei...

Haiku-ul este un verset multidimensional și multisensual, produs de ființa umană, și, astfel, este interpretat și comentat tot de ea în modul cel mai diferit.

În această ordine de idei, am încercat să utilizez Haiku-ul, în calitate de instrument de cunoaștere a lumii ce ne înconjoară prin modul de interpretare liberă a lui, pornind de la starea internă de moment a fiecărui student aflat în procesul de educație. Or, am decis să utilizez acest miracol al gândirii și spiritului în cazul procesului educațional, **pentru a provoca concentrarea atenției studenților** la cursul de prelegeri, la lecțiile practice și la *Testările Tematice Individuale* printr-un exercițiu de comentare a unui haiku în fazele incipiente ale activităților menționate. Prin acest *“șoc emotiv”* de concentrare a spiritului și rațiunii studentului, am încercat să provoc gîndirea lui, încît ea să devină una proactivă. Și am reușit. De ce ? Fiindcă, haiku-ul permite fiecărui Om să se autoevalueze și să-și găsească locul propriului *Ego* în lumea care îl înconjoară, lume reală văzută de sufletul sensibil al poetului care, prin modul de redare concentrată a ei, ne pune parcă la încercarea - ne vom găsi propriul nostru loc și menire în ea, ori nu ? Intriga face minuni. Pe ea am contat. Cum am realizat această reușită?

III. HAIKU-UL ÎN CURSUL DE PRELEGERI “MATEMATICA LINGVISTICĂ”- INSTRUMENT DE EDUCAȚIE ȘI FORMARE A CUNOȘTINȚELOR GENERALE ALE STUDENȚILOR

Ideea de bază în realizarea practică a acestui instrument de lucru a derivat tocmai din una din concluziile paragrafului precedent - *“Haiku-ul permite fiecărui Om să se autoevalueze și să-și găsească locul propriului Ego în lumea care îl înconjoară, lume reală”*. Modul de realizare a acestei idei este unul simplu și în acelaș timp destul de compus – să utilizăm haiku-urile diferitor poieți în procesul didactic. Cum? Obiectivul menționat a necesitat o pregătire de lungă durată. El presupune realizarea în practică a conținutului elementelor piramidei prezentate mai sus în Fig.1.

În cele ce urmează prezentăm cîteva haiku-uri, ale poetului Vasile Spinei [5], și exemple de comentarii ale lor prezentate de studenți în cadrul *Testului Tematic Individual* de evaluare. *Aceleași cuvinte, dar cu multe moduri de percepție.*

...miere in fagure si apă de izvor la sfat cu nucul...

Iată cum au comentat studenții acest haiku.

Стажилов Владислав. *„Не важно кто Ты, где Ты находишься, все равно обращаешься за советом к старшим, более мудрым. Кроме того, когда люди вместе, то они сильнее: это выражено тем, что “мед”, “вода” и “орех” собрались чтобы посоветаться”*

Brumaru Ion. *„Contemplarea necesarului omului care de fapt echivalează cu fericirea ce constă din starea spirituală și partea materială”.*

Maimescu Alexandru *„Nucul este Profesorul, iar mierea în fagure și apa de izvor, pot fi mințile tinere ce dispun de un mare potențial, dar a căror capacitate de absorbție are nevoie de un maestru care i-ar îndruma, de profesor. Apa de izvor e limpezimea, e mintea fragedă și curată, iar mierea e potențialul din om. Sfatul cu nucul simbolizează procesul de studiere a lumii”.*

Robu Vitalie „Miere în fagure are semnificația diversității și bogăției, noului și prosperului. Apa de izvor semnifică puritatea, cristalinel și mișcarea. Nucul întruhipcează înțelepciunea, iar sfatul cu nucul înseamnă a da ascultare unui înțelept sau a te consulta cu un înțelept în cazurile critice. Și desigur stînd la sfat cu nucul va fi și miere în fagure și apă în izvor”.

Sau un alt Haiku

... florile mamei la izvorul săpat de tata....

care a fost comentat de studenți după cum urmează:

Brumaru Ion. „Acest haiku reprezintă reîntoarcerea copiilor la locul natal, locul copilăriei cînd nici tata și nici mama nu-s. A rămas doar fîntîna săpată de tata și florile puse de mama”.

Robu Vitalie. „Izvorul simbol al nemuririi, bunăstării și plenitudinii. Apa de izvor cristalină și curată, izvor săpat de tata care probabil a decedat prin faptul că mama pune flori în semn de amintire și recunoștință. Mama, izvor, tata – 3 cuvinte pline de semnificație rostite într-o frază”.

Maimescu Alexandru. “Acest haiku poate simboliza o familie unde tatăl e acel ce întreține familia, deoarece izvorul este simbol al vieții și continuității, pe cînd mama e frumosul, ea e persoana ce răspunde pentru educația copiilor, ea e prototip al dragostei. Mama conferă nuanță, culoare vieții monotone întreținută de tata”

Iulia Pusca. “Pentru ca să avem în societate oameni educați, culți și omenoși, fiecare copil din naștere trebuie să aibă dreptul la o familie împlinită: mângâierea blîndă a mamei și susținerea tatălui”

Zubco Pavel. “Este vorba de o fîntîna care a fost săpată de tată și care deja nu mai este în viață. Florile vin să scoată în evidență și mai mult acest lucru. Pe de altă parte, florile mai semnifică și copiii care au rămas fără tată, doar cu mama. Deci copiii sunt cele mai iubite flori pentru cei rămași în viață - pentru un tată care a fost muncitor, a avut grija de ei, de copii. Florile (copiii) - speranța și viitorul unor părinți harnici și iubitori”

IV. CONCLUZII

Sumarizînd cele expuse mai sus am putea menționa, că la etapa actuală avem nevoie de o “**Generație de sinteză**”, vorba lui Mircea Eliade. Iată de ce :

1. Avînd în vedere că tinerii care sosesc pe piața muncii trebuie să dețină un minim de abilități în ceea ce privește comunicarea, negocierea, creativitatea, autonomia în luarea deciziilor, rezolvarea unor probleme, inițierea lor, precum și controlul unor emoții proprii sau colective, este necesară o reconsiderare a sistemului de instruire cu elaborarea unor noi instrumente de apreciere a cunoștințelor și evaluare a studentului, inclusiv și în cadrul examenelor, în contextul unei reforme mai ample a învățămîntului.
2. Paradigma educației intelectuale a tinerilor în general și a viitorilor specialiști în particular, axată doar pe formarea capacităților ce determină **inteligenta**, s-a dovedit a fi una îngustă, deoarece ea nu ia în considerare imaginea completă a psihologiei umane, care este una mult mai complexă. Este necesar a analiza procesul de educație inclusiv și prin componentele **Personalitate și Inteligența Emoțională**.

3. Considerăm că aria de aplicabilitate a haiku-ului în procesul educațional se află în faza ei inițială. Poemul haiku poate fi utilizat în cadrul diferitor discipline care fac parte din procesul de educație în instituțiile universitare și preuniversitare. Rolul lui este de a oferi fiecărei persoane tinere modul în care el sau ea să poată încerca să ajungă la adevăr. În acest context, haiku-ul poate fi folosit în procesul de educație, deoarece pentru fiecare dintre noi el are nuanțe diferite, indiferent de faptul cine suntem. Întrebarea care apare, este cum de extras haiku-ul din interiorul nostru, adică cum de aplicat haiku-ul în astfel de proces?
4. Pentru a elabora și implementa astfel de instrumente noi, avem nevoie de a instrui un nou tip de profesori care vor necesita o pregătire fundamentală în științele umaniste, studii de istorie, filosofie și literatură, ceea ce le va permite să răspundă în mod adecvat provocărilor de astăzi. Acest lucru este unul foarte important inclusiv și în plan politic. Vom continua să susținem învățămîntul cu bănuți, sau vom realiza ceea ce a dorit Platon – „*învățămîntul ar trebui să devină o constantă ce caracterizează o societate avansată*”.[6]
5. „Malnutriția intelectuală”, cauzată de abordarea neintegrată a programelor de studii, iar pe alocuri și conținutul lor vag, trebuie să fie substituită cu o sistemă nouă, coerentă și integrată de obiecte de studii începînd cu sistemul preuniversitar și care să-și găsească finalitatea în instituțiile superioare de învățămînt. Haiku-ul sau alte instrumente similare ar putea deveni materialul integrator necesar pentru astfel de proces.
6. Este necesar a se atrage atenția asupra dezvoltării aptitudinilor personale și sociale ale studentului: predispoziția studentului de a comunica cu alții, înclinația spre cooperare, în interesul colectivului și al său, spiritul de inițiativă, încrederea în sine, capacitatea de a lucra singur, fără supraveghere. Haiku-ul este în acest sens un instrument excelent.
7. Haiku-ul prevede modul în care putem explora adevăruri poetice, sau adevăruri găsite și exprimate în limbajul haiku. Este cunoscut că știința prevede modul în care adevărurile științifice sunt explorate prin intermediul unor experimente. Filosofia prevede adevărul filozofic prin contemplare. Arta prevede adevăruri artistice prin intermediul limbajului picturii sau al muzicii. Haiku-ul poate învăța studenții sau oricare alte persoane de a privi lumea din jurul nostru într-un mod cu totul nou, deosebit și individual. Anume din acest punct de vedere, haiku-ul și este atît de important pentru a fi utilizat în educarea specialiștilor multilateral dezvoltați, fiindcă el prevede a explora adevărurile așa cum sunt ele.

V. MULȚUMIRI

Aș dori să exprim recunoștința tuturor celor care m-au ajutat să completez acest articol cu date și fapte importante subiectului abordat.

În primul rînd, aș dori să mulțumesc tuturor studenților din grupele IA-101 și MI-101, anul de studii 2010-2011 a specialității “Informatica Aplicata” pentru înțelegere, implicare și deschidere, precum și pentru cei care au acceptat ca comentariile lor să fie publicate în acest articol.

În mod special, aş dori să menţionez faptul că această lucrare nu ar fi putut să apară fără ajutorul dezinteresat al dlui Vasile Spinei, distins poet al haiku-lui din Republica Moldova care, nu numai că a fost mentorul meu dar a fost, de asemenea, persoana care m-a încurajat şi m-a susţinut în întreaga mea experienţă dobândită în cursul anului universitar 2010-2011. Exprim tot respectul şi admiraţia mea pentru că dînsul a acceptat ca împreună să parcurgem acest drum necunoscut, interesant şi plin de speranţe şi aşteptări.

Sunt profund îndatorat şi dlui Prof. Dr. Ion Balmuş, dlui Prof. Dr. dl Vasile Moraru, pentru sugestiile, stimulul şi încurajarea cu care m-au tratat în tot timpul cercetării şi pregătirii acestui material. Exprim sinceră recunoştinţă colegilor, care au fost receptivi la studiul efectuat şi au venit cu propuneri şi recomandări utile.

În final îmi exprim recunoştinţa fiicei mele Carolina Perebinos care a examinat cu atenţie versiunea finală a articolului privind stilul articolului, pentru unele redactări, cât şi pentru sugestiile preţioase care au contribuit la îmbunătăţirea conţinutului textului.

REFERINŢE

[1] Mihail Perebinos, Metoda evaluării integrate în verificarea cunoştinţelor studenţilor pag.

[2] <http://www.e-diagnostics.com/ro/science/emotional-intelligence-test/>

[3] Natalia Bejan, Raportul CNSIEM 2010: "Situţia tinerilor pe piaţa muncii. Identificarea oportunităţilor: angajare şi carieră", a proiectului "Experienţa Uniunii Europene în identificarea oportunităţilor pentru tineri: angajare şi carieră", implementat de Centrul Naţional pentru Susţinerea Iniţiativelor Europene în Moldova cu suportul financiar al Programului East East: Partnership Beyond Borders al Fundaţiei Soros Moldova şi Fundaţia Soros România, Fundaţia Soros Moldova, Centrul Naţional pentru Susţinerea Iniţiativelor Europene în Moldova decembrie, 2010.

[4] On Love and Barley - Haiku of Basho, translated by Lucien Stryk, edited by Pinguin Classic, 1985, pp 96, ISBN: 978140444599

[5] Vasile Spinei, Nimic despre iarnă, Nothing about winter, colecţia haiku/haiku series, Chişinău, 2010, pp.115.

[6] John L. Childs, Robert Ulich, William W. Brickman, Fred M. Hechinger, Paul Woodring, Brian Holmes, Rush Welter and Lawrence A. Cremin Reviewed work(s): The Genius of American Education by Lawrence A. Cremin History of Education Quarterly Vol. 7, No. 1 (Spring, 1967), pp. 102-133 (review consists of 32 pages)

Metoda evaluării integrate în verificarea cunoştinţelor studenţilor.